

«Meklēju individuālu pieeju katram jaunajam pārim,» atzīst Liāna Loginova-Plivda

Ilze Atvara-Briška

Foto no personīgā arhīvā

Dzimtsarakstu nodaļas pieder pie tiesību aizsardzības institūcijām. Par to dibināšanas datumu uzskata 1921. gada 18. februāri, kad Latvijas Satvermes sapulce pieņēma Likumu par civilstāvokļa aktu reģistrāciju. Tajā teikts, ka «civilstāvokļa aktu reģistrāciju pārzin laicīgas iestādes, kuras sauc par Dzimtsarakstu nodaļām». Līdz tam laulības, dzimšanas un miršanas gadījumus reģistrēja tikai baznīcās.

Preiļu rajonā pirmā Dzimtsarakstu nodaļa tika nodibināta 1922. gada 1. jūlijā Preiļu pagastā. Tā apkalpoja gan pagasta, gan Preiļu miesta iedzīvotājus. 1927. gada februārī izveidojās Preiļu pilsētas Dzimtsarakstu nodaļa. Šīs abas iestādes līdztekus pastāvēja līdz 1949. gadam. Tās apvienojot, izveidoja Preiļu rajona Dzimtsarakstu nodaļu, kura pastāvēja līdz 1993. gada 31. decembrim. 1994. gada 1. janvārī, kad Dzimtsarakstu nodaļas tika nodibinātas visās pašvaldībās, Preiļos atkal atjaunoja pilsētas Dzimtsarakstu nodaļu. 2001. gadā, apvienojoties Preiļu pilsētai, Preiļu un Aizkalnes pagastiem, izveidota Preiļu novada Dzimtsarakstu nodaļa. No 2009. gada 1. septembra tika likvidētas Pelēču un Saunas pagastu Dzimtsarakstu nodaļas, un līdz ar to paplašinājās Preiļu novada Dzimtsarakstu nodaļas darbības iecirknis.

Nodaļas arhīvā glabājas visa rajona dzimtsarakstu dokumenti (ar nelieliem izņēmumiem) no 1906. līdz 1993. gadam, kā arī Preiļu pilsētas, Preiļu, Aizkalnes, Pelēču un Saunas pagastu Dzimtsarakstu nodaļu reģistri no 1994. gada.

Par ikdienas darbu un Preiļu novada Dzimtsarakstu nodaļas darbību šī gada ārkārtas situācijas laikā uz sarunu aicināju Dzimtsarakstu nodaļas vadītāju LIĀNU LOGINOVU-PLIVDU, kura amatā stājusies 2018. gada 11. jūlijā. Pirms tam ilgā gādēja vadītāja bija Liānas mamma Anita Loginova. Skaisti, ka tāds amats tiek nodots no paaudzes uz paaudzi.

Pastāsti nedaudz par savu darbu!

– Es Dzimtsarakstu nodaļas vadītājas vietu pārņēmu no mammas, pašā karstākajā kāzu laikā – jūlijā. Sākotnēji, protams, bija uztraukums un pat likās, ka, vadot kāzu ceremoniju, balss drebēja.

Pirmās kāzas, ko es vadīju, bija Preiļu novada Kultūras centrā, tās es atceros ļoti spilgti. Tagad jau kāzu ceremonijas procesu uztveru nevis kā notikumu, kurā jāuztraucas, bet kā savu ikdienas darbu.

Tāds jūtams satraukums vairāk ir vasaras sezonā, kad ir pirmās lielās kāzas vai izbraukuma kāzas, jo nevar paredzēt, kādi būs laika apstākļi, kā varēs apskatīt svinību vietu. Ja laulību reģistrācija notiek Dzimtsarakstu nodaļas svinību zālē, tad satraukums ir mazāks.

Pēdējos gados pieaug pieprasījums pēc izbraukuma kāzām.

Kad es pārņēmu Dzimtsarakstu nodaļas vadītājas vietu no mammas, tad pēdējās kāzas, ko viņa vadīja, bija arī vienīgās kāzas, ko viņa vadīja brīvdabā. Un tad arī sākās pieprasījums pēc laulību ceremonijas ārpus telpām. Es vienkārši atļāvu, jo man patīk iesaistīties visā gatavošanas un plānošanas procesā. Es arī piedāvāju to, ka paši topošie vīrs un sieva var iesaistīties procesā, veidot savu ceremoniju. Lai nebūtu tā, ka man ir kaut kāds standarts.

Parasti mēģinu noskaidrot, kā jaunie cilvēki iepazinušies, skatos, vai ir bijušas iepriekšējās attiecības. Jo nevar runāt laulību ceremonijā vienu un to pašu jauniešiem, kuri 18 gados sadomā precēties, vai piecdesmitgadīgām pārim. Meklēju kaut kādu individuālu pieeju. Tāpēc man patīk, ja izvēlas ne tikai tādu standarta ceremoniju šeit nodaļā, bet tomēr kaut kur ārpusē, sava novada robežās.

Galvenā ceremonijas daļa ir valsts valodā. Apsveikuma daļā, ja ļoti nepieciešams, varu arī krieviski dzeju paskaitīt, piemēram, ja kāzu viesi ir no Baltkrievijas.

Pirms kļuvu par nodaļas vadītāju, jau daudz zināju par darbu. Protams, mamma nekad nestāstīja detaļās par cilvēkiem, bet stāstīja darba procesu, niansas. Pārņemot amatu, man bija jāapgūst datorprogramma, jo es tadā nebiju strādājusi.

Izbraukuma kāzas – kur?

– Es labprāt braukšu visur, kur mani palūgs, bet šobrīd pieprasītākā vieta ir Preiļu parkā Ievas un Ādama saliņa. Pagaidām jaunajiem pāriem nav izteiktas vēlēšanās ceremoniju taisīt kaut kur citur.

Lai vadītu ceremoniju uz saliņas, ir nepieciešama apskaņošana, bet Dzimtsarakstu nodaļai nav tādu pakalpojumu, tādēļ cilvēkiem pašiem jāmeklē speciālisti, kas to izdarīs. Šajā vasarā bija pieteikta ceremonija pie ezera, bet saistībā ar ārkārtas situāciju plāni mainījās.

Laulību ceremonijas vietas noformējumu arī veido paši. Mēs arī varētu veidot ziedu kompozīcijas, bet, tagad taisot lielās kāzas, jaunlaulātajiem jau ir izdomāta konkrēta tematika un izvēlēti toņi. Arī zālē piedāvājam cilvēkiem, ja ir vēlēšanās, izgreznot svinību vietu ar saviem ziediem.

Cik kāzas gada laikā apmēram notiek Preiļu novadā?

– Vidēji apmēram piecdesmit kāzas gada laikā. Šogad līdz jūnijam diemžēl tikai 11 laulību reģistrācijas, tas saistīts ar ārkārtas situāciju valstī.

Kā Dzimtsarakstu nodaļa strādāja ārkārtas situācijas laikā?

– Dzimtsarakstu nodaļa strādāja ierastajā režīmā, jo tā ir tāda iestāde, kuru nevar aizvērt, jo cilvēki dzimst un mirst katru dienu. Jā, mums bija aizvērtas durvis, bet bijām pieejami telefoniski. Tad cilvēki zvanīja, un mēs izspriedām, vai viņu vajadzība tiešām ir svarīga, vai tas dokuments, kas vajadzīgs, ir tik nepieciešams.

Mūsdienās ļoti daudz aktivizējas dzimtas pētnieki, ar tādiem cilvēkiem mēs ārkārtas situācijā mēģinājām sarunāt dokumentu apstrādi uz vēlāku laiku, jo visiem ir ierobežojumi. Protams, dzimšanas un miršanas reģistri tika veikti bez apspriedēm.

Daudziem pāriem kāzas tika atceltas?

– Iesnieguma termiņš bija pusgads, bet saistībā ar ārkārtas situāciju Dzimtsarakstu departaments atļāva pagarināt šo termiņu uz vienu gadu. Bija vairāki pāri, kuri atteicās uz nenoteiktu laiku. Šobrīd arī nav ziņu par viņu kāzu datumu. Divi pāri pilnībā atteicās, sakot, ka vēros situāciju un tad pieteiksies atkārtoti. Ja cilvēkiem ir vēlēšanās rīkot kāzas, tad arī rīkos.

Kāzas rīko lielas vai mazas?

– Ziemas periodā vairāk ir tādas, kā es saku, mazās kāzas, kur pārsvarā nāk četratā, bet vienalga grib, lai ir skaisti. Standartā ceremonija ilgst apmēram piecpadsmit minūtes. Bieži ir tā, ka jaunais pāris saka, ka viņiem jau neko nevajag, ka viņi atnāks pēc dokumentiem četratā. Bet mēs skatāmies – piebrauc mašīna, izkāpj līgava baltā kleitā ar pušķi rokā... tad saprotam, ka vajag kaut ko! Un tad dažu minūšu laikā pārgērbjamies un esam gatavi vadīt ceremoniju, iepriecināt jauno pāri.

Bieži vien laulības notiek tikai baznīcā, bez Dzimtsarakstu nodaļas līdzdalības. Baznīckungam ir tiesības laulāt. Jaunais pāris nāk uz Dzimtsarakstu nodaļu, uzraksta iesniegumu, samaksā valsts nodevu, es izsniedzu izziņu, un ar to viņi var iet vai nu uz citu nodaļu, vai uz baznīcu. Tagad iesniegumus var iesniegt arī elektroniski, ja abiem ir elektroniskais paraksts.

Pārsvarā jaunais pāris nāk uz Dzimtsarakstu nodaļu kā uz pēdējo iestādi, kur jāpaziņo par savu kāzu datumu, bet tas ir nepareizi. Ja var sarunāt ar viesu namu konkrētu datumu gadu vai pusgadu iepriekš, tad piezvaniet arī uz Dzimtsarakstu nodaļu. Vasarā ļoti bieži gadās, ka vienā dienā ir vairākas kāzas. Un, atnākot pēdējā brīdī uz Dzimtsarakstu nodaļu, izvēlētais datums var būt jau aizņemts.

Kādi ir gadījumi, kad cilvēks vēlas mainīt savu vārdu?

– Dzimtsarakstu nodaļas nodarbojas arī ar vārda un uzvārda maiņu. Uzrakstot iesniegumu Dzimtsarakstu departamentam, ka cilvēks ar savu vārdu neiekļaujas sabiedrībā, ir tiesības savākt visus dokumentus un nosūtīt uz departamentu, lai atļauj mainīt vārdu. Piemēram, cilvēks pēc tautības ir latvietis, latviešu uzvārds, bet krievu vārds. Reāli dzīvē šo cilvēku sauc citā vārdā, iespējams, tas varētu būt kristītais vārds.

Vēl, piemēram, ir gadījumi, ka cilvēks apprecas un dzīvo ārzemēs un viņam ir angļu uzvārds, bet latviešu vārds ar garumzīmēm vai mīkstinājuma zīmēm, tad arī nevar iekļauties sabiedrībā, jo viņam ir grūti izrunājams vārds. Tad arī var rakstīt iesniegumu un mainīt vārdu.

Uzvārda maiņa notiek ne tikai, sievai pārejot vīra uzvārdā, bet ir arī daudzi citi gadījumi. Arī tas pats variants, ka nevar iekļauties sabiedrībā, vai arī kādreiz ir divi uzvārdi, tad var saīsināt.

Gadās situācijas, kad cilvēkiem, vairākas reizes precoties, mainās uzvārdi, un kādreiz izdomā, ka vēlas, piemēram, savas vecmamma uzvārdu. Tad gatavojam dokumentus, seko paaudzes uzvārdu maiņām – mamma laulību, mamma dzimšanas, vecmamma laulību – vecmamma dzimšanas, lai pierādītu to, ka dzimtā tāds uzvārds pastāvējis.

Ikdienas darbā sadarbojamies ar Valsts valodas centru, jo dažreiz ir jāprecizē, kā latviski rakstīt ārzemju uzvārdus.

Kāda dzimstība ir Preiļu novadā?

– Preiļu novadā dzimst daudz bērniņu, to var redzēt, pavērojot Preiļu dzemdību nodaļas statistiku. Šogad Preiļu novada Dzimtsarakstu nodaļā samazinājās reģistrēto bērniņu skaits. Manuprāt, tas ir tādēļ, ka agrāk Dzimtsarakstu nodaļa bija blakus poliklīnikai. Tad no dzemdību nodaļas varēja atnākt uzreiz pāri ielai un pierēģistrēt jaundzimušo. Bet tagad atrodami pilsētas citā pusē, līdz ar to iedzīvotāji no citiem novadiem aizbrauc pie sevis un reģistrē tur.

Vieta, kur mēs šobrīd atrodami, iespējams, nav labvēlīga daļai iedzīvotāju. Ikdienas darbam šīs telpas ir ļoti piemērotas. Vienīgā problēma šobrīd ir tā, ka pie Dzimtsarakstu nodaļas vēl nav stāvlaukuma.

Cilvēki Preiļos agrāk bija pieraduši, ka viss administratīvais centrs ir vienā vietā – turpat novada dome un Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra, poliklīnika, arī parks turpat blakus. ▣

Publikācija sagatavota ar programmas «Atbalsts medijiem Covid-19 krīzes radīto negatīvo seku mazināšanai» atbalstu.

MAF
Mediju atbalsta fonds

Sabiedrības integrācijas
fonds